

kultúra

Marton Éva nemzetközi énekverseny indul

Szent Johanna a Nemzetiben

Coming out

„Meghökentünk, nagyot nyeltünk”

„Van egy kedves barátnőm: ő zsidó, én pedig keresztény vagyok. És most ezt a szembeállítást hallom mindenhol. Miért nem természetes, hogy ő karácsonyra sóletet csinál, másnap pedig hozzánk jön halat enni?” – mondja Marton Éva. A Prima Primissima díjra jelölt drámai szoprán a Zeneakadémián A varázsfuvola formabontó előadására készül.

Fotó | Emmer László

V. NAGY VIKTÓRIA | kultura@hetivalasz.hu

– Hogy szólítják gyakrabban: művésznőnek vagy tanárnőnek?

– A növendékeimnek tanárnő vagyok, akit nem tanítok, annak művésznő, a barátaimnak Éva, az ellenségeimnek *Frau Marton*.

– Vannak ellenségei?

– Ha nem lennének, nem tartanék ott, ahol tartok.

– Szakmai féltékenység?

– Az mindig volt és lesz, de nem csak az én esetemben. Mindig összehasonlítottak, hála Istennek, a legnagyobbakkal, és soha nem maradtam alul, sőt!

– Ezek szerint barátokkal kell körbevennie magát vagy növendékekkel.

– A növendék-tanár kapcsolatban mindig megvan az a bizonyos három lépés távolság.

– Mert szigorú tanár?

– Remélem. De ha együtt dolgozunk a tanítványaimmal, akkor kolléga vagyok, aki ötleteket ad, segít. A *varázsfuvola*-ra készülve például nagyon jó kapcsolat alakult ki köztünk.

– Mozart operájával avatják fel a Zeneakadémia Solti Györgyről elnevezett kistermét.

– Zenetörténeti pillanat lesz. Az intézmény leköszönt vezetője, *Batta András* kérése volt, hogy ezzel az operával kezdjünk.

– Elhelyezhető ez a monumentális mű ilyen szűk térben?

– Szerencsére az operák többsége nem köthető szigorúan sem adott időhöz, sem térhez. Énekeltem olyan *Toscában*, amely 1943-ban játszódtott Rómában, és a templom a partizánok találkozóhelye volt. Vagy *Elektrát*, amelyet 1989 tavaszán Bécsben, ősszel pedig Stuttgartban mutattak be, éppen akkor, amikor leomlott a berlini fal. Abban a rendezésben *Agamemnón* szobrát kötelekkel döntötték le, csak a csizmája maradt állva – kísértetiesen hasonlított az egész az '56-ban Budapesten történetekre. Szabad aktualizálni, sőt, ha a rendező értelmes és okos, az se baj, ha újraértelmezi a darabot.

– Minek van nagyobb közönsége: a hagyományos vagy a modern rendezésnek?

– A jól kivitelezett, jól értelmezett rendezői színháznak ma nagyobb hatása

és sikere lehet, főleg olyan közönség előtt, amely már belenőtt ebbe.

– A budapesti ilyen?

– Még nem. Edzették már ezzel-azzal, de az igazi nagy rendezők még nem jutottak el hozzánk. Bár az Operaházban legutóbb bemutatott *Falstaff* már jelzi, hogy talán nem lehetetlen.

– A varázsfuvola milyen lesz?

– Szokatlan. Az első öt szám a megszokott rendben megy, de utána a rendező megváltoztatta a sorrendet, azért, hogy dramaturgiailag jobban értelmezhető legyen a történet.

„Én a legnyomasztóbb Kádár-rezim alatt sem szidtam a hazámat, és sosem akartam külföldön maradni.”

– Szabad ilyet tenni?

– Már *Mozart* idejében is variáltak a számok sorrendjével. De például korábban *Cavalli* nem is írt zenekari anyagot a darabjaihoz, csak kontinuo kíséretet, és az előadás attól függött, hogy az adott városban, színházban milyen apparátus állt rendelkezésükre. Most folyamatában látjuk majd a cselekményt – nálunk még nem kísérleteztek hasonlóval. Mondjuk, amikor először meghallottuk a rendező ötletét, meghökkentünk, nagyot nyeltünk, aztán hazavittük a partitúrát, átrágtuk magunkat rajta, és végül azt mondtuk: ez logikus, akkor miért ne?

– Felismerjük majd Mozart művét?

– Egyetlen hangjegy és ritmus sem hiányzik. Sokat dolgoztunk rajta, én inkább azon, hogy az énekesek el tudják énekelni. *Varró Dániel* újrarendítette a librettót – kicsit szabad szájú lett, de biztos, hogy senkit nem sértünk meg vele. A Solti teremben a későbbiekben barokk és kortárs operákat is szeretnénk bemutatni. Mindkettőt nagyon szeretem, sok tehetséges zeneszerzőnk van, az emberek pedig, úgy tapasztaltam, nyitottak az új iránt.

– Zeneakadémia, Erkel Színház, BMC, jövőre jön a Vigadó is: megtölthető ez a sok komolyzenei helyszín?

– Persze, de csak akkor, ha az egész fölött van egy nagy „ernyő” – nem szeretem a kultúrpolitika szót –, ami átfogja. Egyeztetni kell arról, akár évekre előre, hogy melyik helyszínnek mi legyen a profilja, hol, mit játszanak. Az Erkel Színház például mindig tele van, mert megfizethetőek a jegyárak. A BMC a kortárs zene temploma lehet, izgalmas produkciókkal. De ehhez elengedhetetlen az egyeztetés. Nem szabad beleavatkozni egyik intézmény életébe se, de tanácsot adni, javasolni lehet.

– Tanítványainak is ad tanácsokat?

– Igen, de nem protezsálom őket. Csinálja meg mindegyik a karrierjét. Ha megkérdezik a véleményemet, elmondom, de nem szólok bele az életükbe. Magabiztosságra nevelem őket, hogy ha kiállnak a színpadra, mutassák meg, mit tudnak. Vannak tehetséges gyerekek, de hogy ki marad meg a pályán, azt nem én és nem most fogom eldönteni.

– Van olyan, akiben benne van a nemzetközi karrier lehetősége?

– Igen, de ez inkább emberi dolog függvénye: hogy mennyire alázatos, mennyire tud odafigyelni a másik munkájára, mennyire tud alkalmazkodni.

– Szerencse?

– Négy-öt százalék. A tudás, a gyakorlás, a kitartás a fontos. És annak felismerése, hogy milyen szerepekre vagyok alkalmas, mekkora a teherbírási képességem. Hogy félre tudok-e tenni egy szerepet azért, hogy pihentessem. Én általában a karakteres hősnőket szeretem, azokat, akik tovább tudtak fejlődni a színpadon. Mint például Turandot, amit mikor először összeénekeltem a többiekkel a bécsi Staatsoperben, *Lorin Maazel* összecsuksa a kottát, és azt mondta: menjünk a templomba imádkozni, hogy *Marton Éva* a premierig egészséges maradjon, mert akkor bombasiker lesz. Akkor úgy éreztem, olyan ez a szerep, mint amikor egy kesztyűt felhúzok, és tökéletesen passzol, nem ráncos, nem húzódik.

– A karrier szempontjából szükséges külföldre menni?

– Olyan ez, mint a mesében, amikor a legkisebb fiú elmegy szerencsét próbálni. Jót tesz, ha a fiatal énekesek kikerülnek a saját közösségükből, mert rájönnek, hogy külföldön sincs kolbászból a kerítés, ott is keményen meg kell dol-

gozni mindenért. A másik pedig, hogy borzasztó nehéz beilleszkedni egy idegen közösségbe.

– **A tudatos pályaeépítés tanítható?**

– Meg lehet próbálni, de az a legjobb, ha olyan valaki áll az ember mellett, aki képes visszarántani a földre, mielőtt elszállna. Én mindig adtam a férjem szavára, ő mindig vissza tudott hozni a földre. És segített megtanulni azt is, hogy ha egy előadás végén összemegy a függöny, akkor az tényleg befejeződött.

– **Marton Éva nemzetközi énekversenyt hirdetett a Zeneakadémia. Miért adta hozzá a nevét?**

– A nevem ismertségét ki kell használni. Nem volt kérdés, szívesen adtam: használják arra, hogy idejöjjenek a fiatal énekesek, és megmérettessék magukat. Bizom benne, hogy ez a verseny sokat használ Magyarországnak, Budapestnek és a Zeneakadémiának. Várjuk a jelentkezőket, akik közül ki kell válogatni a továbbjutókat – rengeteg munka lesz, de izgalmas és szép feladat.

– **Tagozatvezető a Magyar Művészeti Akadémián, melyet az elmúlt egy**

évből szinte folyamatosan támadtak, s ahonnan neves művészek léptek ki.

– *Szakonyi Károly* kilépése után kértek fel a Színházművészeti Tagozat vezetésére, és azt mondtam: szívesen segítek, koordinálok. Ez sokrétű tagozat, színészekkel, énekesekkel, díszlettervezőkkel, rendezőkkel, akik sok esetben nagyon másképp gondolkodnak. De érdekel a munka, főleg hogy azóta sokkal jobban rálátok a problémákra.

– **A politikával átszöttekre is?**

– A „politikailag másik oldal” fogalmát nem tudom és nem is akarom értelmezni, nem hiszem, hogy a színházban a baloldalnak másképp énekelek, mint a jobbnak. Tehát itt valami gerjesztett gyűlölet van egyes művészek között, pedig mindenről lehetne beszélni anélkül, hogy egymás torkának esnének.

– **A választások előtt ez nem illúzió?**

– A kampány valóban rányomja a bélyegét, már-már a végsőkig fokozódik az örület. Ahhoz, hogy itt valami megváltozzon, el kellene fogadni, hogy nem mindenki gondolkodik egyformán. Van egy kedves barátnőm, akivel mindig re-

mekül megértettük egymást, anélkül, hogy szóba került volna, hogy ő zsidó, én pedig keresztény vagyok. És most ezt a szembeállítást hallom mindenhol. Miért nem természetes, hogy a barátnőm karácsonyra sóletet csinál, és mindannyian megyünk hozzá vacsorára, másnap pedig ő jön hozzánk halat enni? Nem értem. Ahogy azt sem, hogy az utóbbi időkben híres művészeink külföldön panaszkodnak, hogy itthon mi történik, és kizárólag rossz híreket kelt az országnak. Én a legnyomasztóbb Kádár-rezsim alatt sem szídtam a hazámat, és sosem akartam külföldön maradni. Az egész életemmel, a munkámmal arról tettem és teszek bizonyosságot, hogy szeretem a hazámat.

– **Kerek születésnapot ünnepelt az idén. Mit szeretne még elérni?**

– Nem kell visszavenni a tempóból, dolgozni kell, amíg lehet. Ha maradandót tudok magam után hagyni, az óriási dolog. De korai még erre gondolni. A hosszú távú terveimről viszont nem beszélek, mert mi van, ha nem jönnek be. Bár ez eddig még nem fordult elő. ■